

Særudstilling

OMKRING ELNA

Hustru, Mæcen og Maler

Elna Tegner blev født 1889 og døde i 1976. Hendes fødenavn var Jørgensen. Moderen døde meget tidligt i Elnas liv og hendes far Carl Adolph Jørgensen var skibsfører og senere rumænsk vicekonsul og driftsinspektør i Em. Z. Svitzers Bjærgnings-Enterprise. Elnas tante Fr. Marie Beck, også kaldet Tan Tan, blev en slags reserve mor for Elna. Elna var meget knyttet til sin tante og fastholdt en tæt kontakt med hende indtil denne dør. I de perioder Elna og Rudolph boede udenlands skrev de sammen op til flere gange om ugen. Det har været naturligt for Elna at male portrætter af Tan Tan.

I 1911 deltog Elna i en venindes fars middag. Elna og veninden havde været i Lausanne for at lære fransk. Venindens fader var Carl Jacobsen og middagen blev afholdt i anledningen af Danserindebrøndens støbning i bronze. Elna fik Rudolph Tegner til bords. Rudolph Tegner beskriver mødet: "Da alle gæster var samlet, fik jeg en ung, ukendt Dame til Bords. Hun saa yndig ud, og jeg var snart viklet ind i det usynlige Net, som en smuk Kvinde altid bærer hos sig og lader sig omflagre af." (Mod Lyset, s. 125). De forelskede sig og blev gift samme år.

Brylluppet blev afholdt d. 14. oktober 1911 i præsten ved Marmorkirkens private hjem. Elnas far var det eneste vidne. Der er ingen tvivl om at Elna støttede sin mands kunst lige fra starten. Hun lovede ham at skulle han dø før hende, ville hun arbejde på at udbrede hans kunst og ægteparret besluttede at de ikke ville have børn. Det var Rudolph Tegnens kunst og gerning der kom i første række.

Da Elna og Rudolph indså, at den bedste løsning til at bevare Rudolphs kunst for eftertiden var at bygge et museum, brugte hun sin arv efter faderen. Rudolph skrev: "Elna havde hjulpet mig før, og nu viste hun sig fra en i Sandhed storsindet Side ved at tilbyde at opføre den af mig attraaede Bygning. Det er sikkert uhyre sjældent, at en Kvinde viser en saadan Opofrelse og giver Afkald paa mange af sit Køns Behageligheder for at kunne anvende sine Midler til et Foretagende, der under ingen Omstændigheder kan være til hendes personlige Fordel." (Mod Lyset, s. 249)

Dem, som har nærlæst Rudolph Tegnens selvbiografi MOD LYSET, vil have bidt mærke i at Rudolph omtaler at Elna malede: "Hun var altsaa Skipperdatter, talte glimrende Fransk, sang, malede og var i Besiddelse af alle de Tusinde Talenter, som vi træge Mandfolk ikke kan præstere paa eet Bræt." (Mod Lyset, s. 126)

Tilsyneladende var Elna ikke særlig interesseret i at profilere sig som maler. Hun er f.eks. ikke optaget i Weilbachs Kunstnerleksikon. Kriterierne for optagelse i Weilbachs Kunstnerleksikon er kunstnere "fra middelalderen til vor tid, som er født eller har været virksomme i Danmark og i nuværende og tidligere danske områder, og hvis indsats har en sådan vægt, at den berettiger til optagelse i et bredt anlagt nationalt leksikon." (Weilbachs Kunstnerleksikon, s. 10, 1. bind)

Alt peger på at Elna ikke har været specielt aktiv og, at hun stort set er ukendt i rollen som kunstner i Danmark. Det er derfor overraskende at erfare at Elna udstillede flere malerier i årene fra 1929-34 på saloner i Frankrig, hvor parret var bosiddende fra 1926 til Rudolphs død.

Særudstillingen OMKRING ELNA rummer 24 af Elnas malerier som er ejet af Rudolph Tegnens Museum og Statueparks Arkiv samt 9 portrætter af Elna, der er malet af andre kunstnere i form af Rudolph Tegner,

Georg Seligmann, Anne Marie Telmanyi, Jens Lund og Gerda Wegener. Disse kunstneres biografier fra Weilbach er tilgængelige ved udstillingen.

Motiverne

Værkerne på OMKRING ELNA er opdelt i nære og fjerne motiver. De nære motiver rummer portrætter samt blomster og landskabsmotiver. Der er 4 portrætter af Elnas tante og reservemor Marie Bech, kaldet Tan Tan. Landskabsmotiverne er både fra Danmark og Frankrig, men rummer altid motiver tæt på hjemmet, som blomsterne i haven, udsigten fra spisestuen og stranden tæt på sommerhuset. De fjerne motiver er motiverne hentet fra Tegner ægteparrets mange rejser. Her er det de mere eksotiske rejsemål der bliver skildret.

Der er flere steder i udstillingen hvor Rudolph Tegnes maleri er udstillet på staffelier placeret i nærheden af Elnas. Ægteparret har behandlet flere af de samme motiver og idet de udstilles sidestillet kan man sammenligne deres male måde samt individuelle måder at gribe motiverne an på.

Kunsthistorikeren Griselda Pollock undersøgte i 1988 hvorfor kvindelige kunstneres navne og værker er mindre kendetegnende for de kunsthistoriske perioder, end de mandlige kunstneres. De fleste mennesker nikker genkendende til Edouard Manets navn og værker, mens det er de færreste der tillægger Berthe Morrisot og Mary Cassatt samme betydning for periodens kunst.

Griselda Pollock argumenterer for hvordan svaret skal findes ved at den kvindelige kunstner var underlagt begrænsninger, som mandlige kunstnere ikke var underlagt. Hun fremlægger bevis for at disse begrænsninger kan aflæses direkte i kvindelige maleres værker. Et af de væsentlige punkter er at kvinderne ikke kunne bevæge sig frit på gaderne som mændene. Mændene kunne male kvinderne på barerne og livet på gaderne. Kvindernes motiver er ofte taget fra hjemmet og haven, og skulle hun ønske at male livet i gaderne er maleren ofte selv placeret i hjemmet hvorfra hun kigger ud fra en altan, ud på livet i gaderne. Altanens gelænder ses ofte i forgrunden således at det beskytter og afgrænser kvinden fra det moderne liv udenfor. Et andet væsentligt punkt er at hun beskriver hvordan det mandlige blik er mere ugenert end kvindernes. Manden kigger sit motiv i øjnene og "går ombord" i sit motiv, hvorimod kvindens motiver ofte retter øjnene mod noget andet og dermed bliver den kvindelige kunstneres blik mere bornert og hemmeligt.

Griselda Pollock tager udgangspunkt i de franske malere omkring 1870-80'erne og en kvinde, der på dette tidspunkt brød med disse sociale restriktioner, ville i en eller anden forstand blive udstødt af fællesskabet. Dette er selvfølgelig ikke tilfældet på den tid Elna levede, men hvis man tænker på kunstneren Gerda Wegener, der var samtidig med Elna og som levede et udsvævende liv, så foragede hun mange mennesker i Danmark og fandt mere ro i de avantgardistiske parisiske kredse.

Det er interessant at sidestille Elna og Rudolphs malerier med denne viden i bagagen. Ser vi på motiverne omkring deres bolig og atelier i Meudon, se udstillingsafsnit 3, er det bemærkelsesværdigt hvordan Rudolph Tegner har placeret sig uden for deres matrikel og kigger udefra livet ind på hjemmet. Han er

placeret på ydersiden af gitteret der indhegner haven, udenfor domicilet. Elna derimod maler inde fra huset. Det ene maleri skuer ud over naboens have og hun selv er placeret i soveværelset, hvilket fremgår af maleriets titel og på det andet maleri er hun placeret ved deres spisebord. Hun er trygt placeret på indersiden af gitteret omkring deres ejendom, hvilket fremgår at begge malerier hvor hun maler gitteret i forgrunden og på den måde holder sig selv og os som beskuere væk fra det pulserende liv.

Ser man på motiverne af havet og på malerierne af nilbådene, kan man hurtigt se at Rudolph kommer tættere på motiverne. I hav motivet, se afsnit 5, går han meget længere end hende, idet han fuldstændig slipper fast grund og vælger at vise skumsprøjtet i en bølge. Selv i det maleri af havet hvor Elna går tættest på vandet, er hun stadig længere væk fra motivet end Rudolph Tegner er.

Skulle du få lyst til at læse mere af Griselda Pollock hedder artiklen "Modernity and the spaces of femininity" og er fra New York 1988.

Udstillingerne i Paris

Af udstillingskataloger i Tegnernes Museums Arkiv fremgår det at Elna hovedsagelig har udstillet på 3 saloner:

Union des Femmes Peintres & Sculpteurs – Foreningen af kvindelige malere og skulptører var en almennyttig forening, der gennem en årlig udstilling, ville repræsentere og forsvare kvindelige kunstneres generelle interesser. Medlemmerne skulle godkendes af en komite. Medlemskabet gav ikke umiddelbart adgang til udstillingerne. Foreningen blev stiftet i 1881.

Exposition Societé des Artistes Independants – Foreningen for de uafhængige kunstneres udstillinger var baseret på princippet om, at alle kunstnere kunne få optaget deres værker frit, og på den måde blive bedømt af offentligheden - ikke en komite. Udstillingerne var store tilløbsstykker og det var her de toneangivende tendenser først blev eksponeret. Foreningen blev etableret i 1884 og eksisterer stadig p.t med udstilling i Shanghai.

Salon d'Art Francais Independent – Salonen for uafhængig fransk kunst udspringer af Societé des Artistes Independants som en selvstændig enhed etableret grundet uenigheder. Alle kunstnere var velkomne såfremt den professionelle kvalitet havde et vist niveau.

Oversigt over udstillede værker i årene 1929-34:

1929

Udsigt fra vores spisebord i Meudon, 1926 [inv. nr. 253] - se udstillingsafsnit 3, blev udstillet på Union des Femmes Peintres & Sculpteurs. Elna Tegner udstillede også et værk med titlen **Le roses trémières**.

1930

Værket **Nyhavn**, 1929 [inv. nr. 218], blev udstillet på Union des Femmes Peintres & Sculpteurs samt på 41me Exposition Societé des Artistes Independants under navnet **Le vieux port**, samme år. Se udstillingsafsnit 4.

Værket **Stranden ved Kildekrog**, 1929 [inv. nr. 219], blev udstillet på Salon d'Art Francais Independant sammen med et værk som hed **Paysage**. Det blev sandsynligvis også udstillet på Union des Femmes Peintres & Sculpteurs, under navnet **La Mer du Nord: Martin d'été**, og igen på Societé des artists Independants udstilling. Se udstillingsafsnit 4.

1931

På Union des Femmes Peintres & Sculpteurs udstillede hun **Le cimetiére arabe au Caire** [kan være inv. nr. 250 **Arabisk kirkegård**, 1931 eller inv. nr. 247 **Grave ved Pyramiderne**, 1929] sammen med værkerne **La poste bleu** og **Le Nil** [muligvis inv. nr. 248 – udstillingsafsnit 5]. Se udstillingsafsnit 6.

Hun udstillede også 2 værker på Societe des Artistes Independents **Femmes de Hammamet** (kan have været inv. nr. 216 eller måske 316) og **Cap Cartage** (enten inv. nr. 324 eller inv. nr. 217). Alle værkerne ses i udstillingsafsnit 6.

1932

På Societe des Artistes Independants -43me exposition- udstillede Elna Tegner værkerne **L'Oasis de Tagiura**, 1931 [inv. nr. 255], se udstillingsafsnit 6, og **La Méditerranée prés Leptis Magna** [muligvis enten inv. nr. 237 a eller b, **Storm ved Leptis Magna**, dat. 1931]. Se udstillingsafsnit 6.

På Salon de l'Union des Femmes Peintres et Sculpteurs var hun repræsenteret med værket **Krigsskibe i horisonten**, omk. 1930-31 [inv. nr. 305]. Se udstillingsafsnit 5.

1934

På Union des Femmes Peintres & Sculpteurs udstillede hun et værk **Nature Morte – tøjhund, bøger, sparegris**, 1910 [inv. nr. 260]. Se udstillingsafsnit 3.